

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»

Економічний факультет

Кафедра менеджменту і маркетингу

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
МИТНЕ РЕГУЛЮВАННЯ

Освітня програма Менеджмент організацій і адміністрування

Спеціальність 073 Менеджмент

Галузь знань 07 Управління і адміністрування

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від 27 серпня 2020 р.

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація до курсу
3. Мета та цілі курсу
4. Компетентності
5. Результати навчання
6. Організація навчання курсу
7. Система оцінювання курсу
8. Політика курсу
9. Рекомендована література

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Митне регулювання
Викладач (-і)	Гринів Любов Володимирівна, к.е.н., доц. кафедри менеджменту і маркетингу
Контактний телефон викладача	+380506817089
Е-mail викладача	liubov.hryniv@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний, заочний
Обсяг дисципліни	6 кредитів ЄКТС, 180 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	http://www.d-learn.pu.if.ua
Консультації	Консультації проводяться відповідно до Графіку консультацій, розміщеному на інформаційному стенді та сайті кафедри https://kmim.pnu.edu.ua/
2. Анотація до навчальної дисципліни	
“Митне регулювання” є дисципліною вибіркової складової навчального плану. Як вибіркова складова, вивчення дисципліни дозволить студенту сформувати індивідуальну освітню траєкторію. Дана дисципліна формує професійні компетентності здобувачів вищої освіти, які навчаються на спеціальності 073 «Менеджмент». Під час вивчення даної дисципліни студенти отримують теоретичні знання і практичні навички щодо системи функціонування суб'єктів господарської діяльності у сфері ЗЕД, основних законів і закономірностей функціонування митно-тарифних відносин, особливостей митно-тарифної та нетарифної системи регулювання експортно-імпортних операцій. Програма навчальної дисципліни Змістовий модуль 1. Теорія митного регулювання та основи митної справи в Україні. Змістовий модуль 2. Практичні заходи щодо митного регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
Метою викладання навчальної дисципліни “Митне регулювання” є поглиблення теоретичних знань митного регулювання зовнішньоекономічної діяльності в умовах інтеграції України у світову спільноту, а також надання їм знань про митні тарифи як інструмент реалізації зовнішньоекономічної політики. Основними завданнями вивчення дисципліни “Митне регулювання” є оволодіння студентами теоретичним, а також нормативним і прикладним матеріалом щодо: теоретичних основ митної справи; основних принципів організації митного контролю; митного оформлення; декларування товарів та інших предметів із застосуванням ВМД; порядок переміщення та пропуск через митний кордон України товарів та інших предметів; механізму функціонування тарифної системи України та оцінки наслідків тарифного регулювання; структури та ефективності системи митного оподаткування; визначення правової природи митної вартості як об'єкта оподаткування; організації та здійснення митного контролю та митного оформлення; поняття товарної номенклатури; системи митних режимів; міжнародного співробітництва та інтегрування митної системи України у світову систему господарювання; напрямів розвитку та удосконалення законодавства про митне регулювання зовнішньоекономічної діяльності в умовах ринкової економіки і правової держави, удосконалення його практичного застосування, структурування нормативного матеріалу у навчальному процесі. Відповідно до вимог освітньої програми студенти повинні: знати: теоретичні засади митно-тарифного регулювання; напрями й основні проблеми його розвитку; порядок переміщення товарів через митний кордон України порядок нарахування та	

стягнення податкових платежів, які виникають при переміщенні товарів через митний кордон України;

порядок митного оформлення товарів;

відповідальність за порушення митних правил.

вміти:

визначати особливості розвитку кожного етапу становлення митної справи в Україні;

визначати технологію митного оформлення та декларування товарів;

здійснювати обґрунтований митний контроль у процесі декларування товарів в митних режимах імпорту та експорту;

визначати особливості митних режимів, виконувати декларування товарів у митних режимах;

визначати особливості видів транспорту та товарів, які перетинають митний кордон України, а також виконувати розрахунки платежів;

здійснювати аналіз митно-тарифних методів регулювання ЗЕД;

здійснювати аналіз нетарифних методів регулювання ЗЕД;

вивчати особливості валютного законодавства; Здатність здійснювати аналіз порушення митних правил та видів відповідальності.

ідентифікувати головні проблеми та переваги розвитку митної справи в Україні;

здійснювати митне оформлення та декларування товарів;

здійснювати митний контроль у процесі декларування товарів у митних режимах імпорту та експорту;

здійснювати обґрунтування застосування певного митного режиму під час декларування товару;

розраховувати фактурну та митну вартість товарів урахувавши базисні умови поставки;

розраховувати митні платежі за різних видів сертифікатів та кінцеву ціну товару.

4. Компетентності

Програмні компетентності

ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, які характеризуються комплексністю і невизначеністю умов, у сфері менеджменту або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів соціальних та поведінкових наук.

ЗК 5. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

СК 13. Розуміти принципи і норми права та використовувати їх у професійній діяльності.

5. Результати навчання

ПРН 3. Демонструвати знання теорій, методів і функцій менеджменту, сучасних концепцій лідерства.

ПРН 9. Демонструвати навички взаємодії, лідерства, командної роботи.

ПРН 14. Ідентифікувати причини стресу, адаптувати себе та членів команди до стресової ситуації, знаходити засоби до її нейтралізації.

6. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни 180 год

Вид заняття	Загальна кількість годин
Лекції	28
семінарські заняття	32
самостійна робота	120

Ознаки курсу

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
7	073 Менеджмент	4	вибірковий

Тематика курсу

Тема	Форма заняття	Література	Завдання, год	Вага оцінки	Термін виконання
Тема 1. Митне регулювання	Лекція,	1,2,5	Опрацювати	5 балів	До

ЗЕД як навчальна дисципліна. Принципи митного регулювання ЗЕД. Суб'єкти митного регулювання ЗЕД. Характеристика системи митного регулювання в Україні. Міжнародний та національний рівень митного регулювання ЗЕД. Поняття, зміст, система та нормативна база дисципліни.	семінарське заняття		лекційний матеріал. Пройти тестування до теми		наступного заняття за розкладом
Тема 2. Митна політика та митна справа. Обґрунтування та зміст митної політики держави. Митна справа. Формування сучасної митної політики в Україні. Митна політика держав СНД та країн дальнього зарубіжжя. Міжнародне співробітництво України з питань митного регулювання ЗЕД. Міжнародні митні союзи. Поняття державного кордону та державної митниці.	Лекція, семінарське заняття		Опрацювати лекційний матеріал, підготуватися до семінарського заняття	5 балів	До наступного заняття за розкладом
Тема 3. Державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Поняття та види державного регулювання ЗЕД. Протекціонізм та його наслідки. Зміст і функції митних тарифів. Товарна номенклатура. Гармонізована система опису і кодування товару (ГС). Брюссельська митна номенклатура (БТН). Стандартна міжнародна торговельна класифікація ООН (ММТК). Структура та основні правила інтерпретації ГС ЗЕД країн СНД. Українська класифікація товарів ЗЕД.	Лекція, семінарське заняття	1,2,7	Опрацювати лекційний матеріал, підготуватися до семінарського заняття	5 балів	До наступного заняття за розкладом
Тема 4. Тарифні та	Лекція,	5,6,7,8	Опрацювати	5 балів	До

нетарифні методи регулювання ЗЕД Види мита. Ставки мита. Залежність митних тарифів від митної вартості товарів. Ліцензії і квоти в ЗЕД. Приховані методи торговельної політики. Демпінг та форми боротьби з ним.	семінарське заняття		лекційний матеріал, підготуватися до семінарського заняття		наступного заняття за розкладом
Тема 5. Міжнародні базисні умови поставки товару. Міжнародні правила тлумачення торговельних термінів INCOTERMS-2020. Загальна характеристика правил <i>INCOTERMS</i>. Міжнародні правила тлумачення торговельних термінів <i>INCOTERMS-2020</i>. Класифікація й характеристика базисних умов поставки товару <i>INCOTERMS-2020</i>. Визначення оптимального базису поставки відповідно до умов зовнішньоекономічного договору купівлі-продажу	Лекція, семінарське заняття	1,2,4,5,6,7,8	Опрацювати лекційний матеріал, підготуватися до семінарського заняття	5 балів	До наступного заняття за розкладом
Тема 6. Митний контроль, його організація та здійснення. Поняття та форми митного контролю. Строки митного контролю. Права та обов'язки декларанта та митного органу в процесі митного контролю. Поняття зони митного контролю. Режим зон митного контролю. Документи, необхідні для здійснення митного контролю. Огляд та переогляд товарів, особистий огляд; облік товарів; усне опитування тощо. Особливі процедури митного контролю.	Лекція, семінарське заняття	1,2,4,5,6,7,8	Опрацювати лекційний матеріал, підготуватися до семінарського заняття	5 балів	До наступного заняття за розкладом
Тема 7. Митне оформлення та декларування товарів Поняття та мета митного оформлення товарів. Місце і час здійснення митного	Лекція, семінарське заняття	1,2,4,5,6,7,8	Опрацювати лекційний матеріал. Пройти тестування до теми	5 балів	До наступного заняття за розкладом

оформлення товарів. Початок, строки та завершення митного оформлення товарів. Процедура митного оформлення товарів. Поняття декларування, декларації митної вартості, митної декларації та декларанта. Процедура та строки декларування.					
Тема 8. Види митних декларацій. Види декларацій. Вантажна митна декларація. Нормативні вимоги до структури, змісту та пакету митних декларацій. Форма МД-2 та МД-3. Акцизна декларація. Правила заповнення вантажної митної декларації.	Лекція, семінарське заняття	3,8,10,11,12	Опрацювати лекційний матеріал, підготуватися до семінарського заняття	5 балів	До наступного заняття за розкладом
Тема 9. Митна вартість товарів та методи її визначення Поняття митної вартості товарів та її використання для нарахування податків і зборів. Декларування митної вартості товарів. Права і обов'язки декларанта та митного органу. Методи визначення митної вартості товарів: за ціною договору; на основі віднімання чи додавання вартості; резервний метод. Митна вартість товарів, що вивозяться (експортуються) з України. Визначення країни походження товару. Сертифікат про походження товару. Верифікація сертифікатів про походження товарів з України.	Лекція, семінарське заняття	1,9,10	Опрацювати лекційний матеріал. Пройти тестування до теми	5 балів	До наступного заняття за розкладом
Тема 10. Пропуск через митний кордон України товарів, що вивозяться громадянами чи містять об'єкти права інтелектуальної власності	Лекція, семінарське заняття	1,2,5,7,10	Опрацювати лекційний матеріал, підготуватися до семінарського	5 балів	До наступного заняття за розкладом

Порядок переміщення та визначення вартості товарів, які переміщуються через митний кордон України громадянами. Пропуск та оподаткування товарів: що вивозяться громадянами за межі митної території України; які ввозяться на митну територію України. Вивезення з України чи ввезення в Україну фізичними особами валюти. Переказування гривні за межі України чи іноземної валюти в Україну. Вивезення іноземної валюти за межі України громадянами, які виїжджають з туристичною метою, у приватних справах або у службові відрядження. Ввезення в Україну іноземної валюти. Митний контроль та митне оформлення товарів, що містять об'єкти права інтелектуальної власності. Попередження незаконного вивезення за межі України товарів, що містять об'єкти права інтелектуальної власності.			заняття		
Тема 11. Відповідальність за порушення митних правил та процедур Поняття порушення митних правил та їх специфіка. Види стягнень, які застосовуються у випадку порушень митних правил, їх поділ на основні та додаткові. Розміри стягнень за порушення митних правил. Оскарження постанов у справах про порушення митних правил.	Лекція, семінарськ е заняття	1,2,3,4,5, 7,9	Опрацювати лекційний матеріал, підготуватися до семінарського заняття	5 балів	До наступного заняття за розкладом
Тема 12. Оподаткування зовнішньоекономічних операцій в Україні Роль митного оподаткування у формуванні дохідної частини Державного бюджету України.	Лекція, семінарськ е заняття	1,2,3,4,5, 7,9	Опрацювати лекційний матеріал, підготуватися до семінарського заняття	5 балів	

Митні платежі. Загальна характеристика митних платежів: поняття й види; порядок нарахування й стягнення; пільги й преференції в митному оподатковуванні.					

7. Система оцінювання курсу

Загальна система оцінювання курсу	100 балів – (50 балів протягом семестру та 50 балів за екзамен) “відмінно” – студент демонструє повні і глибокі знання навчального матеріалу, достовірний рівень розвитку умінь та навичок, правильне й обґрунтоване формулювання практичних висновків, наводить повний обґрунтований розв’язок прикладів та задач, аналізує причинно-наслідкові зв’язки; вільно володіє науковими термінами; “добре” – студент демонструє повні знання навчального матеріалу, але допускає незначні пропуски фактичного матеріалу, вміє застосувати його до розв’язання конкретних прикладів та задач, у деяких випадках нечітко формулює загалом правильні відповіді, допускає окремі несуттєві помилки та неточності розв’язках; “задовільно” – студент володіє більшою частиною фактичного матеріалу, але викладає його не досить послідовно і логічно, допускає істотні пропуски у відповіді, не завжди вміє правильно застосувати набуті знання до розв’язання конкретних прикладів та задач, нечітко, а інколи й невірно формулює основні твердження та причинно-наслідкові зв’язки; “незадовільно” – студент не володіє достатнім рівнем необхідних знань, умінь, навичок, науковими термінами.				
	Поточне тестування та самостійна робота			Екзаменаційна робота (екзамен)	Сума балів з навчальної дисципліни
	Модуль 1		Модуль 2		
	Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	Змістовий модуль 3	Теми 1-12	
	поточний контроль	Самостійна робота	Індивідуальне науково-дослідне завдання		
	Теми 1-12	Теми 1-12	Теми 1-12		
	30	10	10		
	50			50	100
Семінарські заняття	Загальна підсумкова оцінка за семінарські заняття складається за методикою нагромадження балів за результатами поточного контролю знань, тестів. Завданням поточного контролю є перевірка розуміння і засвоєння матеріалу тем, що виносяться на семінарські заняття, та вміння привселюдно представити засвоєний матеріал, розв’язати задачі. Протягом семестру студент має можливість отримати десять оцінки по 5 балів за кожну усну відповідь. Поточні оцінки 2, 3, 4, 5, які можуть отримати під час практичних занять сумуються і розраховується середнє арифметичне (із заокругленням до десятих). Середній бал за поточний контроль переводиться у 30 бальну шкалу. Семінарське заняття проводиться з метою формування у студентів умінь і навичок з предмету, вирішення завдань, перевірка рівня їх виконання та оцінювання. Семінарські заняття є ланцюжком, який зв’яже теоретичну підготовку та навчальну практику з дисципліни.				
Самостійна робота	Важливе значення для опанування теоретичним матеріалом має виконання самостійної роботи та індивідуальних завдань. Самостійна робота студентів є складовою навчального процесу, важливим чинником формування вміння навчатися, що сприяє активізації засвоєння знань; основним засобом опанування навчального матеріалу в позааудиторний				

	час. Студент опрацьовує питання, що призначенні для самостійного вивчення і для контролю проходить тестування в системі дистанційного навчання (дві спроби – кращий результат). Максимальна кількість балів за тестування становить 10 балів.
Вимоги до письмової роботи	Вивчення дисципліни передбачає обов'язкове виконання індивідуального науково-дослідного завдання (ІНДЗ). Студент на вибір обирає групу товарів згідно товарної номенклатури ЗЕД та досліджує її щодо: переліку товарів, які входять до даної групи; ставок оподаткування (повна, пільгова, преференційна) в залежності від країни походження та ступеня обробки товару. Другою частиною роботи буде визначення всіх необхідних документів, які потрібні для експорту (імпорту) даного товару та заповнення всіх митних декларацій щодо обраного товару. Робота виконується за таким планом: 1. Визначення коду товару відповідно до УКТ ЗЕД 2. Визначення заходів тарифного і нетарифного регулювання ЗЕД 3. Визначення контрактної вартості товару 4. Визначення митної вартості товару 5. Розрахунок митних платежів 6. Оформлення митної декларації (форма МД2) Робота оформляється на аркуші формату А4 і приносить на семінарське заняття. Максимальна кількість балів за ІНДЗ становить 10 балів.
Умови допуску до підсумкового контролю	Студент повинен набрати не менше 25 балів у сумі за три змістові модулі: ЗМ 1. Поточний контроль (1-30 балів). ЗМ 2. Самостійна робота (1-10 балів). ЗМ 3. Індивідуальне науково-дослідне завдання (1-10 балів). Якщо студент набрав менше 25 балів. Дозволяється, як виняток, з дозволу декана економічного факультету за заявою, погодженою з кафедрою менеджменту і маркетингу, одноразове виконання студентом додаткових видів робіт з навчальної дисципліни (відпрацювання пропущених занять, перескладання змістових модулів, виконання індивідуальних завдань тощо) для підвищення оцінок за змістові модулі.
8. Політика курсу	
Політика курсу є студентоорієнтованою, спрямована на формування відповідних компетенцій шляхом активної комунікації та сприятливого навчального середовища. Заохочується ознайомлення з найкращим досвідом практичної діяльності у митного регулювання. Підсумковою формою контролю є екзамен, який проводиться виключно у письмовій формі. Максимальна кількість 50 балів за екзаменаційну роботу. Структура білета включає 4 завдання, три теоретичні питання та тестові завдання. Правильна відповідь на кожне питання білету оцінюється максимум в 10 балів, тестові завдання – 20 балів. Також студенти мають можливість (за письмовою заявою групи) здавати екзамен у письмовій тестовій формі на платформі дистанційного навчання (http://www.d-learn.pu.if.ua). Студентам, які мають з навчальної дисципліни оцінку від 1 до 49, були недопущені або не з'явилися на екзамен, дозволяється ліквідувати академічну заборгованість відповідно до графіку ліквідації академзаборгованості за встановленими правилами. Очікується, що студенти будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлюючи наслідки її порушення, що визначається Положенням про запобігання та виявлення плагіату у ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату/. Відповідно, будь які прояви академічної доброчесності недопустимі, зокрема списування під час контрольних заходів чи екзаменів. Відвідання занять є важливою складовою навчання. Дозволяється вільне відвідування лекцій. Пропуски семінарських занять відпрацьовуються в обов'язковому порядку на консультаціях, при цьому оцінка ставиться, а нб округляється. Консультації студентам проводяться у відповідності до	

затвердженого кафедрою графіка (<https://kmim.pnu.edu.ua/графік-консультацій>). Також є можливість здачі студентами пропущених тем через використання системи дистанційного навчання(<http://www.d-learn.pu.if.ua>).

9. Рекомендована література

1. Величко К.Ю., Зосимова Ж.С., Печенка О.І. Митне регулювання та експертиза ЗЕД: конспект лекцій/К.Ю. Величко, Ж.С. Зосимова, О.І. Печенка. – Х.: ТОВ «Видавництво «Форт», 2017. – 120с.
2. Дорофеева Л.М., Ясевич М.М. Митне право України: навчальний посібник. – Ужгород: ПП Бреза, 2014.- 268 с
3. Митне регулювання та експертиза зовнішньоекономічної діяльності: конспект лекцій для ступеня "бакалавр" економічних спеціальностей, денної та заочної форм навчання / укл.: К.Ю. Величко, Ж.С. Зосимова, О.І. Печенка; Харк. держ. ун-т харч. та торгівлі. – Харків: ХДУХТ, 2017. – 119 с.
4. Мережко Н.В. Митна справа: підручник / Н.В. Мережко, П.В. Пашко, О.В. Рождественський; за ред. П.В. Пашка. – Київ: Київ. Нац. Торг.- екон. ун-т, 2016. – 572с.
5. Митна справа: підручник / А. І. Крисоватий та ін.; за ред. А. І. Крисоватого; Терноп. нац. екон. ун-т, Ф-т фінансів, Каф. податків і фіскал. політики. – Тернопіль: Екон. думка ТНЕУ, 2014. - 539 с.
6. Митний кодекс України. – Х.: Одісей, 2012. – 352 с.
7. Митне регулювання зовнішньоекономічної діяльності: навчальний посібник / К.Ю. Величко, В.О. Козуб, Л.Л. Носач, Л.О. Чернишова, О.І. Печенка. – Харків: Видавництво «Форт», 2017. – 221с.
8. Батанова Л. О. Фінансовий контроль у сфері державної митної справи: монографія / Л. О. Батанова; Нац. ун-т "Одес. юрид. акад.". - Чернівці: Технодрук, 2015. - 153 с.
9. Величко К.Ю., Зосимова Ж.С., Печенка О.І. Митне регулювання та експертиза ЗЕД: конспект лекцій/К.Ю. Величко, Ж.С. Зосимова, О.І. Печенка. – Х.: ТОВ «Видавництво «Форт», 2017. – 120с.
10. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства: організація та управління: навчальний посібник [Електронний ресурс] / О. М. Котиш, І. В. Мілько. – Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. – 183 с.
11. Маложон О. І. Історія виникнення і розвитку митної справи в Україні // Науковий вісник публічного та приватного права. – Випуск 2. – 2017. – С. 143-147.
12. Циганкова, Т. М. Міжнародна торгівля [Текст]: навч. посіб. / Т. М. Циганкова, Л. П. Петрашко, Т. В. Кальченко. – К.: КНЕУ, 2011. – 488 с. – ISBN 966-574-275-2.
13. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
14. UNCTADSTAT [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://unctadstat.unctad.org/>
15. Дубініна А.А., Сорокіна С.В., Зельніченко О.І. Митна справа: Підручник / А.А. Дубініна, С.В. сорокіна, О.І. Зельніченко. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 320с.
16. Митне право України: навч. посіб. / Ю.В. Іщенко, В.П. Чабан, В.М. Дорогих [та ін.]; Міністерство освіти і науки України; Київський нац. ун-т внутрішніх справ. — К.: Юрінком Інтер, 2010. — 295 с.
17. Шершун А.А. Митні правила України: Підручник / А.А. Шершун. – Х.: Факт, 2013. – 512с.
18. Головнічук Л.Т. Причини та умови злочинності у сфері службової діяльності працівників митних органів / Л.Т. Головнічук // Митна справа. – 2012. - № 3. – С. 95-100.
19. Дмитренко Є.С. Проблемні питання визначення компетенції таповноважень митних органів у сфері забезпечення митної безпеки держави / Є.С. Дмитренко // Митна справа. – 2012. - № 3. – С. 22-29.
20. Додін Є.В. Виникнення та становлення митного права України / Є.В.Додін // Митна справа. – 2013. - № 1. – С. 10-14.
21. Шевченко А.С., Хараберюш О.І. Протидія контрабанді засобами спеціальної техніки /

А.Є. Шевченко, О.І. Хараберюш // Публічне право. – 2014. - № 2(14). – С. 129-134.

22. Базярук І. Міжнародне співробітництво як один із невід’ємних напрямків боротьби із контрабандою//Митна справа: науковоаналітичний журнал з питань митної справи та зовнішньоекономічної діяльності. – 2010. – № 2.

Викладач _____ **Гринів Л.В.**